

су. Визначення рівня ефективності на підприємстві комбікормової промисловості носить прикладний характер, оскільки за допомогою такої оцінки виявляються резерви виробництва і визначаються нові шляхи її підвищення. Тому, щоб провести комплексний і детальний аналіз ефективності функціонування підприємств комбікормової промисловості, потрібно проводити оцінку впливу на господарську діяльність економічної, технологічної, соціальної

і екологічної ефективностей в комплексі. Остаточною ціллю функціонування кожного суб'єкта господарювання є отримання максимального прибутку, а також пошук нових шляхів і можливостей підвищення ефективності діяльності, при цьому слід враховувати вимоги суспільства, які представлені у вигляді певних обмежень (кількість, якість, конкуренція), діючи економічну політику держави і систему оподаткування тощо.

Список літератури:

1. Ахназарова С. Л. Статистические методы планирования и обработки экспериментов / С. Л. Ахназаров, В. В. Кафаров. – М. : Изд-во МХТИ, 1972. – 307 с.
2. Економіка сільського господарства / П. П. Руснак, В. В. Жебка, М. М. Рудий, А. А. Чалий ; під ред. П. П. Руснака. – К. : Урожай, 1998. – 320 с.
3. Мацибора В. І. Економіка сільського господарства : підручник / В. І. Мацибора – К. : Вища шк., 1994. – 415 с.
4. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємство: стратегія, організація, ефективність : навч. посібник. – К. : КНЕУ, 1998. – 352 с.

Кудренко Н. В.

Национальный университет пищевых технологий

ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРОИЗВОДСТВА

Резюме

В статье исследованы основные факторы, влияющие на эффективность производства и функционирования предприятий. Раскрыта экономическая сущность понятий «показатель» и «резерв». Доказано, что экономическая эффективность производства зависит от правильной оценки результатов хозяйственной деятельности на основе системы показателей. Определено, что с целью повышения экономической эффективности функционирования предприятий целесообразно изучать комплексное влияние всех факторов на показатели деятельности.

Ключевые слова: факторы, эффективность, результативность, производство, хозяйственная деятельность.

Kudrenko N. V.

National University of Food Technologies

THE MAIN FACTORS THAT AFFECT THE EFFICIENCY OF PRODUCTION

Summary

The article studied the main factors that affect the efficiency of production and operation of enterprises. The economic essence of the concepts of «figure» and «reserve». It is proved that economic efficiency depends on the correct evaluation of business results from outstanding system performance. Determined that in order to improve economic efficiency of enterprises advisable to learn all the complex factors impact on performance.

Key words: factors, efficiency, productivity, production, economic activity.

УДК 339.3

Кулік А. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано теоретичні підходи щодо визначення оптової торгівлі. Визначено місце торгівлі серед інших видів економічної діяльності. Проведено оцінку стану оптової торгівлі в Україні за основними показниками товарообороту. Проаналізовано структуру оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі України.

Ключові слова: оптова торгівля, стан оптової торгівлі, завдання оптових підприємств, товарооборот, питома вага.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України оптова торгівля має важливе значення. Саме оптова торгівля змушує наших виробників піднімати якість вітчизняних товарів для завоювання належного місця як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Оптова торгівля – це сукупність організацій, які набувають і (або) зберігають товари великими партіями і перепродають їх роздрібній торгівлі, іншим торговим організаціям або організаціям-споживачам.

Найбільш яскравими представниками ринкової оптової торгівлі стали торгові дома, товарні та

фондові біржі, постійно діючі оптові виставки та ярмарки. Відмінною особливістю цих організацій є ринковий характер їх діяльності: моральна і матеріальна відповідальність за підсумки комерційної діяльності, незалежність, вільний вибір партнерів, повна фінансова відповідальність.

Оптова торгівля перебуває в центрі господарських зв'язків, здійснюваних оптово-посередницькою ланкою як з виробництвом, так і з споживанням. Вона є найважливішою опосередкованою ланкою між сферами виробництва і споживання в процесі відтворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових публікаціях останніх років (А. Мазаракі, В. Торопкова, Н. Голошубової, О. Пустовойт та ін.) знайшли відображення питання ролі, місця, значення оптової торгівлі, проблеми її розвитку в Україні та пропонувалися шляхи їх вирішення. Дослідженням задач оптової торгівлі, її ролі в системі економічних зв'язків і макроекономічних функцій займалися такі вчені, як: Алієв Т., Короткошейко Є., Куралієва Д., Котлер Ф. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Постійні зміни економічного оточення вимагають регулярного проведення статистичного аналізу стану ринку оптової торгівлі, формулювання концептуальних засад розвитку оптової торгівлі в Україні.

Формулювання мети статті. Постійний моніторинг стану ринку оптової торгівлі дозволяє своєчасно виявляти тенденції розвитку та контролювати їх для підвищення рівня ефективності функціонування оптових підприємств. Тому доцільно провести статистичний аналіз стану ринку оптової торгівлі України для виявлення основних тенденцій розвитку.

Результати дослідження. За структурою оптової торгівлі можна розділити на два напрями: оптова торгівля сировиною та напівфабрикатами, оптова торгівля готовою продукцією.

Оптова торгівля сировиною та напівфабрикатами включає в себе також оптову торгівлю засобами виробництва, продовольчими товарами без переробки, здійснює торговельні зв'язки з виробництвом.

Оптова торгівля готовою продукцією включає в себе торгівлю споживчими товарами, в тому числі продовольчими товарами без переробки, і торгівлю засобами виробництва; здійснює торговельні зв'язки з споживачами.

Перш ніж аналізувати діяльність підприємств оптової торгівлі на ринку України, доцільно розглянути, що собою являє оптова торгівля. В економічній літературі існує кілька підходів до її визначення.

Оптова торгівля – це перепродаж (продаж без видозміни) нових або вживаних товарів роздрібним торговцям, промисловим, комерційним, відомчим або професійним користувачам або ж іншим оптовим торговцям, а також особам, виступаючим в якості агентів або маклерів при покупці товарів від імені таких осіб чи компаній або продажу їм товарів [1].

Відповідно до КЗЕД Секція G «Оптова торгівля – це перепродаж (продаж без перероблення) нових або вживаних товарів роздрібним торговцям, підприємствам та організаціям або іншим оптовикам, яка здійснюється оптовими торговцями, оптовими фірмами зі збуту промислових товарів, оптовими базами, оптовиками-заготівельниками, власниками складів, експортерами, імпортерами, кооперативними організаціями, які займаються

заготівлею та збутом сільськогосподарської продукції тощо» [2].

Також чинне визначення за ДСТУ 4303-2004 «Розничная и оптовая торговля».

Там оптовою торгівлею вважається «вид економічної діяльності у сфері товарообороти, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю або для виробничого споживання [3].

Враховуючи та узагальнюючи все вищезазначене, можна запропонувати таке визначення оптової торгівлі: оптова торгівля – це перепродаж (продаж без перероблення) нових або вживаних товарів партіями роздрібним торговцям, підприємствам та організаціям, які не є кінцевими споживачами, а є посередниками у сфері товарного обігу.

Згідно зі статистичними даними, загальна кількість активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності (станом на 15 листопада 2013 року) становить 669993 од., у тому числі оптової та роздрібної торгівлі та ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 112243 од. (16,75%), що є найбільшою часткою економіки України. Отже, на сьогоднішній день торгівля є провідною галуззю економіки і потребує більш глибоких наукових досліджень. На рис. 1 подано структуру національної економіки України.

Найбільша кількість підприємств оптової та роздрібної торгівлі припадає на м. Київ (24,46%), Дніпропетровську (8,9%), Донецьку (8,44%), Харківську (7,13%), Одеську (5,49%), та Львівську (4,77%) області, тоді як на Закарпатську, Рівненську, Тернопільську та Чернівецьку області разом припадає всього 4,35% [4].

Розвиток оптової торгівлі – це неминучий наслідок і, одночасно, один з головних показників зрілості ринку. Оптова торгівля є стратегічною сферою діяльності, так як вона може відігравати значну роль у розвитку вітчизняного виробництва, внутрішньої і зовнішньої торгівлі країни, а значить – сприяти більш повному задоволенню потреб споживачів і позитивно впливати на соціально-економічний розвиток України в цілому.

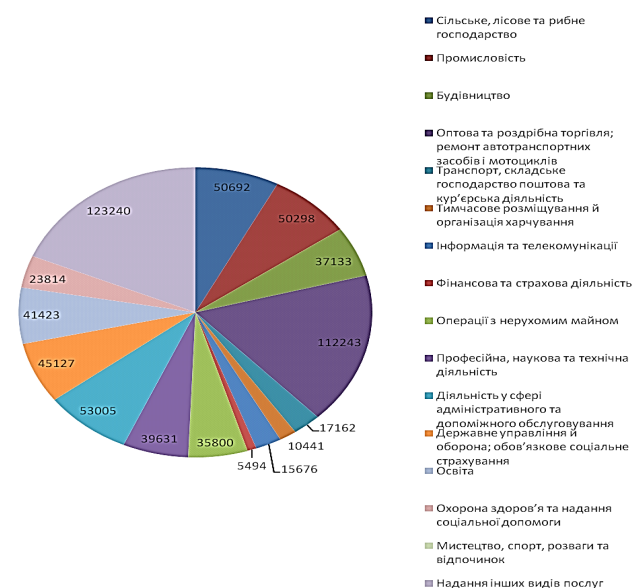

Рис. 1. Місце торгівлі в економіці України (станом на 15 листопада 2013 року)

Роль оптової торгівлі передбачає її активну участь у забезпеченні стійкої реалізації това-

рів споживачам. Підприємства оптової торгівлі контролюють повноту асортименту в магазинах, обслуговують зони, домагаючись постійної наявності у продажу товарів, наявних на складах, беруть участь спільно з промисловістю в рекламних заходах, організують перепродаж зайво закуплених магазинами товарів в інші райони, де на них є попит.

Основними завданнями оптових підприємств є:

- пошук постачальників товарів для роздрібних підприємств та інших покупців, а при необхідності розміщення замовлень на підприємствах-товаровиробниках відповідно до купівельного попиту з асортименту, кількості і якості;
- закупівля товарів у виробників, їх доставка і зберігання;
- формування торгового асортименту відповідно до вимог роздрібних підприємств;
- проведення маркетингових досліджень для виробників товарів і роздрібних підприємств з поточними і перспективними прогнозами стану попиту та пропозиції на продукцію виробничо-технічного призначення і товари народного споживання;
- впровадження сучасних і прогресивних методів оптової торгівлі;
- інформаційне та консалтингове обслуговування;
- забезпечення максимально можливої сукупної економії за рахунок зниження рівня витрат обігу на всіх етапах реалізації процесу оптової торгівлі.

Оптова торгівля переде роздрібною, в результаті оптового продажу товари не переходять в сферу особистого споживання, вони або надходять в виробниче споживання, або здобуваються роздрібною торгівлею для реалізації населенню. Оптова торгівля, будучи найважливішою ланкою вільної взаємодії між учасниками акту купівлі-продажу, реалізує цей акт у великих обсягах, великими партіями товарів.

Оптова торгівля займає важливе місце в економіці ринкових держав, так як має ряд переваг для виробників:

- а) поставляє товари без істотної зміни їх зовнішнього вигляду – переробникам, агентам з перепродажу та великим споживачам;
- б) розвантажує органи збуту виробника, так як немає необхідності оформляти безліччю наклад-

них, рахунків, бухгалтерських документів і листів та іншу документацію;

в) знижуються витрати, пов'язані з реалізацією продукції, оскільки замість великої кількості дрібних роздрібних торговців, поставки здійснюються на адресу невеликого переліку великих оптових торговців.

Основний показник господарської діяльності підприємств і організацій оптової торгівлі – оптовий товарооборот. Він являє собою продаж товарів народного споживання та виробничого призначення для наступної реалізації населенню, а також поставку для позаринкових споживачів та експорту. Оптовий товарооборот відображає перехід товарів зі сфери виробництва в сферу обігу та їх рух усередині сфери обігу.

У таблиці 1 наведено структуру оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі України.

Як видно з даних таблиці, оптовий товарооборот зростав з 2005 по 2008 рік більш ніж на 28% на рік. У 2009 році відбулось різке падіння (18,1%) у зв'язку з початком економічної кризи у Європі. З 2011 року по 2013 рік він впав майже на 3%.

Що стосується розподілу оптового товарообороту між продовольчими та непродовольчими товарами в залежності від років найменше значення питомої ваги в оптовому товарообороті продовольчими товарами складає 15,5% у 2008 році, найбільше – 20,6 у 2009 році. Непродовольчими товарами відповідно найменше значення 79,4% у 2009 році, найбільше – 84,5% у 2008 році. У 2013 році спостерігається наступний розподіл на продовольчі товари припадає 18,6%, на непродовольчі – 81,4%, що відповідає оптимальному співвідношенню останніх років (рис. 2).

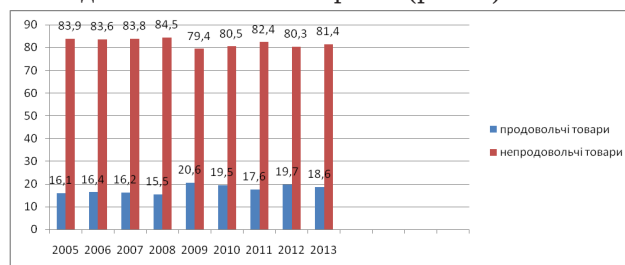

Рис. 2. Розподіл оптового товарообороту за питомою вагою його складових у %

Структура оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі України

Таблиця 1

	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Оптовий товарооборот, млн грн	492506,2	631175,2	812160,5	998578,2	817532,4	993695,8	1107283,4	1093290,8	1074753,2
у тому числі									
Продовольчі товари	79123,2	103289,0	131483,2	155100,4	168298,8	193848,5	194516,0	215169,0	199674,1
Непродовольчі товари	413383,0	527886,2	680677,3	843477,8	649233,6	799847,3	912767,4	878121,8	875079,1

Розподіл за питомою вагою продажу товарів вітчизняного виробництва

Таблиця 2

	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Питома вага продажу товарів вітчизняного виробництва, %	71,8	67,7	65,6	65,6	66,8	66,5	63,9	58,9	54,3
у тому числі									
продовольчі товари	78,6	75,6	75,1	74,8	74,4	75,1	75,5	73,7	71,7
непродовольчі товари	70,5	66,2	63,8	63,9	64,8	64,4	61,4	55,3	50,3

У таблиці 2 наведено розподіл за питомою вагою продажу товарів вітчизняного виробництва.

Як видно з таблиці, питома вага продажу товарів вітчизняного виробництва у 2013 році знизилася у порівнянні з 2005 роком на 24%. Стосовно продовольчих товарів, їх питома вага знизилася на 8,8%, непродовольчих товарів – більш ніж на 28%. Все це свідчить про спад виробництва вітчизняних товарів.

Від роботи оптової торгівлі багато в чому залежить ефективність функціонування всього комплексу національної економіки, збалансованість внутрішнього ринку, задоволення зростаючих потреб людей. Показник товарообороту є основою для розрахунку всіх оціночних показників (валового доходу, прибутку, рівня витрат, рентабельності і т. д.).

Значення росту товарообороту важко переоцінити: він призводить до збільшення валового доходу, а, отже, і прибутку підприємства.

Висновок. З аналізу поточного стану торгівлі в Україні можна зробити висновок, що він представляє значні можливості для подальшого зростання і розвитку за умови забезпечення достатньої інвестиційної привабливості. Ці можливості пов'язані, в першу чергу, із збільшенням загальної кількості торгових площ, збільшенням частки сучасних форматів, збільшенням консолідації галузі, збільшенням конкуренції між торговими компаніями, розвитком віддалених каналів продажів.

Список літератури:

1. Міжнародна стандартна галузева класифікація всіх видів економічної діяльності (МСОК). – Організація Об'єднаних Націй, Нью-Йорк, 2009 рік.
2. Національний класифікатор України видів економічної діяльності. – Держстандарт України, 2010.
3. ДСТУ 4303-2004 «Розничная и оптовая торговля» – Держстандарт Украины, 2004. – 12 с.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.

Кулик А. В.

Киевский национальный торгово-экономический университет

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОПТОВОЙ ТОРГОВЛИ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье проанализированы теоретические подходы к определению оптовой торговли. Определено место торговли среди других видов экономической деятельности. Проведена оценка состояния оптовой торговли в Украине по основным показателям товарооборота. Проанализирована структура оптового товарооборота предприятий оптовой торговли Украины.

Ключевые слова: оптовая торговля, состояние оптовой торговли, задача оптовых предприятий, товарооборот, удельный вес.

Kulik A. V.

Kyiv National University of Trade and Economics

STATUS AND PROSPECTS OF WHOLESALE TRADE IN UKRAINE

Summary

This paper examines theoretical approaches to the definition of wholesaletrade. Also state wholesale in Ukraine is evaluated on the basic parameters of turnover, the place of trade among other sectors. The wholesale turnover structure of wholesale trade in Ukraine is examined.

Key words: retail trade, wholesale trade condition, the task of wholesale enterprises, turnover, share of.